

aalcultuur

Leonie Cornips (1960, Heerlen), bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de Universiteit Maastricht, doet onderzoek naar de relatie tussen de gesproken talen en dialecten in Limburg en de identiteit die eraan ontleend wordt. Hier doet ze tweewekelijks persoonlijk verslag van haar zoektocht.

Nep-Limburgs

Het *Sinterklaasjournaal* van 14 november is alweer een tijdje geleden. Waarom riep het zoveel emoties op? Verslaggever Jeroen Kramer was op zoek naar het trouwe paard van Sinterklaas. Jeroen staat in een leeg Roermond en vraagt zich af waar de mannen zijn die zich altijd zo vervelen. Juist deze mannen zouden nu mooi kunnen helpen met het opsporen van Amerigo. En ja hoor, de mannen verschijnen al snel om de hoek terwijl ze 'alaaf, alaaf, alaaf' roepen, op een toetertje blazen, gekke buigingen en een soort carnavalsgroet maken. In een paar seconden realiseer ik me dat carnaval en Sinterklaas voor mij een vreemde combinatie is en dat deze mannen nep-Nederlands met een nep-Limburgs accent spreken.

Het is zowel voor de insider als de outsider duidelijk dat het *Sinterklaasjournaal* een Limburgs typetje neerzet: een typetje dat een gekke zachte 'g' en stemhebbende 'z' spreekt met heel wat rare klinkers, want welke Limburger zegt in hemelsnaam 'zuuken' in plaats van 'zoeken'. En dit nep-Limburgs gaat samen met kolderieke mannen die alleen maar willen zingen en zich zeker niet met het serieuze onderwerp van het zoekgeraakte paard bezighouden. De kracht van talige imitatie is dat het haar-scherp vooroordelen over groepen mensen blootlegt. Het Limburgs Nederlands is blijkbaar geen 'gewoon' Nederlands en het horen van dat accent maakt onmiddellijk stereotiepe beelden over Limburgers los. Vanzelfsprekend veroorzaken deze stereotypen op de landelijke tv emoties. Talige imitatie is immers grappig voor degenen die imiteren en voor de mensen die aan de zijlijn staan, maar niet voor de nagebootsten. En het Limburgs accent wordt nogal eens nageaapt in tegenstelling tot het zogenaamde 'normale' Nederlands als dat van Paul Witteman. Wat zou imitatie van Witteman immers kunnen opleveren? Dat type Nederlands horen we altijd in de landelijke media, het wordt onderwezen op school en we halen onze diploma's erin. Aan dit Nederlands is voor een komiek geen eer te behalen. Het is juist het 'ver van de Randstad'-Nederlands dat het goed doet. Of de spreektaal van de volkse typetjes zoals het plat

Amsterdams van Mien Dobbelssteen.

In het dagelijks leven wordt het 'Marokkaans Nederlands' graag door leeftijdsgenoten in de Randstad nagebootst. In dat Nederlands klinkt de 's' als 'sj', de 'g' scherp en hard en ook de 'z' klinkt zeer stemhebbend en scherp. Jongeren associëren deze klanken met stoerheid. Surinaamse jongeren imiteren dit 'Marokkaans Nederlands': 'ach zaghbie, wat jij doen zaghbie' (zaghbie betekent vriend). In deze zin is 'wat jij doen' krom Nederlands. Zij doen ook Antilliaanse jongeren in hun wijk na: 'ik schiet je met die mes'. In deze zin

hoort 'die mes', 'het mes' of 'dat mes' te zijn en schieten doe je natuurlijk niet met een mes. De Surinaamse jongeren doen dit echter niet in het bijzijn van hun Marokkaanse leeftijdsgenoten, want ze weten wel dat dat spanningen op zal leveren. Deze Surinaamse jongeren klagen overigens weer dat Nederlandse jongeren hen weer imiteren en ze vinden het hinderlijk als tata's (dit betekent Nederlanders) hen in spreken en kleding nadoen.

Uit de imitaties

van het Limburgs, het Marokkaans en Surinaams Nederlands blijkt dat we gewend zijn om taal te koppelen aan sociaal gedrag. Antillianen maken de buurt onveilig en daarom zeggen ze 'schieten met een mes'. Limburgers vieren carnaval en blazen daarom op een toetertje en doen de polonaise. Hoe vaak heb ik in Amsterdam niet gemerkt dat mijn zachte 'g' vanzelfsprekend betekent dat ik van het platteland ben, katholiek, gezellig, corrupt en niet erg competent of bij de tijd? Natuurlijk zijn dit vooroordelen die met de tijd veranderen: heel recent kan ik 'sexy' aan het rijtje van de zachte 'g' toevoegen. Bovendien veranderen ook de groepen die geïmiteerd worden: vroeger de Indische Nederlanders; in de toekomst wellicht de Polen.

Gelukkig is Sinterklaas tot in alle uithoeken van Nederland bekend met hoe wij allemaal spreken en hoe we onze levens leven. Gelukkig herkent hij vooroordelen als vooroordelen. Hij is oud en vooral wijs: er is geen haartje in zijn baard dat de behoefte voelt om tijdens zijn intocht of op de televisie wie dan ook te imiteren.

TAALCULTUUR

LEONIE CORNIPS

l.cornips@mgl.nl